

Seyfettin Özege'nin Kişisel Arşivinin ¹⁵⁰²⁴⁰ Düzenlenmesi ve Hizmete Sunulması

TANITIM PROGRAMI

PANEL

Konuşmacılar
Ramazan Minder
Tuba Çavdar Karatepe (Prof.Dr.)
Ekrem Tak (Doç. Dr.)
Özkan Güner

SERĞİ

Özege Arşivinden
belgeler ve
fotoğraflar

4 Ocak 2018 Perşembe
Saat 14.00

Atatürk Kitaplığı konferans salonu

Tel. : 0212 249 95 65

<http://ataturkkitapligi.ibb.gov.tr>

Miralay Şefik Bey Sok. No: 6 Taksim-İstanbul

02 Temmuz 2018

MADDE YAYINLANDIKTAN
SONRA ÇELEN DOKÜMAN

Özege - M. Seyfettin
150240

30. ÖLÜM YILDÖNÜMÜNDE MEHMET SEYFETTİN ÖZEĞE VE BAĞIŞ KÜTÜPHANESİ

D387

ALİ UTKU*

Kitaba ve kitâbiyata aşk derecesinde meraklı, Osmanlı matbuatı alanında öncü çalışmaları ile tanıdığımız Mehmet Seyfettin Özege'nin 30. ölüm yıldönümünü idrak ediyoruz. Seyfettin Bey, Osmanlı matbuatı alanında, ancak kurumların ya da örgütlü girişimlerin üstesinden gelebileceği işleri tek başına başararak, bireysel gayreti ve servetiyle 57.000 cildin üzerinde nadir ve kıymetli eseri içeren bir koleksiyon oluşturmuş ve gelecek kuşakların, geniş kitlelerin istifadesine sunabilmek için koleksiyonunu 1961 yılında Atatürk Üniversitesi'ne bağış-

Mehmet Seyfettin ÖZEĞE

kültürü gibi branşlara araştırmacılar için değeri ölçülemeyecek bir hizmeti ifa ediyor ve Seyfettin Özege ismi birçok eserin kaynakçasında bir minnettarlık ifadesi olarak zikrediliyor. Vefatının 30. yılı aynı zamanda paha biçilmez koleksiyonunu Atatürk Üniversitesi'ne bağışlayışının da 50. yılına tekabül ediyor. Bu vesile ile kendisini bir kez daha yâd etmek istedik.¹

Ömrünü 1928 Harf İnkılâbı'ndan önceki yayınlara adanmış müstesna bir "kitap muhibbi", kendisinin "son asırlar zarfında pek ihmal edilmiş, hiç ehemmiyet verilmemiş bir saha"² olarak değerlendirdiği bibli-

lamıştır; ayrıca Arşivler, devlet, vakıf ya da şahıs kütüphaneleri, sahaf dükkânları ve kitap mahzenlerinde geçirilen yılların birikimiyle, kendi adlandırmasıyla "Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler" in, yani 1728-1928 yılları arasındaki iki yüzyıllık neşriyatımızın en kapsamlı, sistematik ve doğru kataloğunu hazırlamıştır. Arkasında bıraktığı miras, bugün Osmanlı/İslâm kültürü ve Türkiyat araştırmalarının her alanında, tarih, dil ve edebiyat, sanat, felsefe, sosyoloji, hukuk, coğrafya, iletişim gibi disiplinlerden müzik, mizah, magazin, moda, yemek ve sofr

yografyacılığın Cumhuriyet dönemindeki en yetkin ismi olan Mehmet Seyfettin Özege, 1901 yılında İstanbul Kuruçeşme'de doğdu. Kudsîzâdeler adıyla tanınan köklü bir aileye mensup, Harbiye Nezareti Mümeyyizlerinden Hacı İhsan Bey'in oğludur. 1905 yılında Kuruçeşme'de Rehber-i Saadet Mektebi'nde öğrenimine başladı. Hocalarından Şirvanlı Mecid Efendi'nin derslerinde Farsçayla tanıştığı bu mektepten 1911 yılında mezun oldu. Arkasından dört yıllık Vefa İdâdîsi'ni bitirip Vefa Sultânîsi'ne devam etti. Burada hocası Muallim Kilisli Rifat (Bilge)

ÖZGE M. SEYFETTİN

92-968758

Micro-
fiche
92/
90003

Seyfettin Özge bağıs kitapları kataloğu
[microform]. -- Erzurum [Turkey] : Atatürk
Üniversitesi Basımevi, 1989.

v. <6> ; 24 cm. -- (Atatürk Üniversitesi
Kütüphane ve Dokümantasyon Dairesi
Başkanlığı yayınları ; no. 6)

Microfiche. New Delhi : Library of
Congress Office ; Washington, D.C. :
Library of Congress Photoduplication
Service, 1992, 7 microfiches ; 11 x 15 cm.

22 TEMMUZ 1981

**M. SEYFETTİN ÖZEĞE'DEN
MÜLKİYE TARİHİ VE MÜLKİYELİLER
ÜZERİNE NOTLAR**

HAZIRLAYANLAR

GÜLLER NUMOĞLU

ÖĞR.GÖR.ALİ İPEK
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi

ARŞ.GÖR.GÜLER NUMOĞLU
İstanbul Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi

1990

tarih VE toplum

3000 TL (KDV DAHİL) AYLIK ANSİKLOPEDİK DERGİ/MAYIS 1989

ABDÜLMECİD'İN
FRANZ LISZT TABLOSU

DP HÜKÜMETİNİN SON BAKANLAR TOPLANTISI
BATILILAŞMA VE OSMANLI SARAY YAŞAMI
KURTULUŞ DERGİSİ'NİN ALMANCA SAYISI

Торжество Мученика Св. Георгия Победоносца на иконостасе в соборе Св. Софии в Константинополе

65

İletişim Yayınları

BİR ÜSTADI ANARKEN

Bir Üstadı Anarken

NURİ AKBAYAR

Seyfettin Özege'nin eseri gerçekten büyük bir emek ürünü. Akbayar'ın dediği gibi ömür boyu süren, kalıcı bir eser. Ama tozun, dumana karıştığı "tefekkür âlemimiz"de takdir eden o kadar az ki... Tarih ve Toplum dergisi olarak ölümünün sekizinci yılında Özege'yi hatırlamak boynumuzun borcu.

GEÇTİĞİMİZ 27 Nisan günü aziz üstad Seyfettin Özege'nin (1901-1981) bekâ âlemine irtihalinin sekizinci yıldönümüydü. Bilmem kaç kişi hatırladı!

Seyfettin Özege'yi üstad olarak bellememize, anmamıza sebep olan bir eser var önümüzde. Eskilerin deyişiyle "muhalled" bir eser: *Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu*. Başlık üstadın tevazuunu yansıttığı için fazla bir şey ifade etmeyebilir ilk bakışta. En sonunda bir kitap kataloğu, günümüzde örneklerine sıkça rastlanan bir bibliyografya çalışması olarak görülebilir. Ama konuyla kıyasından, köşesinden ilgilenenler, daha önce bu alanda yapılmış olanları şöyle bir bilenler bile bu eserin içine girdiklerinde farkı görebilirler, ardında yatan emeğin büyüklüğünü hemen takdir edebilirler kanaatimce. Gerçekten de eser ömür boyu süren bir çabanın ürünüdür. Derleme Kanunu'nun (1934) olmadığı, Milli Kütüphane'nin (1947) bulunmadığı, insanların savaşlarla, zorunlu göçlerle, mübadelelerle hallaç pamuğu gibi oradan oraya sav-

rulduğu koca bir imparatorluk coğrafyasına dağılmış matbu eserleri bir araya getirme çabasıdır bu. Ne kadar insanüstü bir emek gerektirdiği ise her türlü izahtan vârestedir.

Seyfettin Özege'nin bu işe çok genç yaşlarda giriştiğini biliyoruz. Önce tek tek kitapları, risaleleri toplamaya çalışarak, edinemediklerini de görüp incelemeye çabalayarak. Önünde ne ciddi bir bibliyografya çalışması, ne de yararlanabileceği bir kütüphane olmadığı için geriye yalnızca bu yol kalıyordu. Yani hem kütüphaneyi kurmak, hem de bibliyografyasını hazırlamak. Çabalar belli bir olgunluğa eriştiğinde büyük bir koleksiyon oluştuğunda üstadın da yaşı altmışa gelmiştir. Tam bu sırada (1961) üstadın karşısına Atatürk Üniversitesi (Erzurum) öğretim üyelerinden Doç.Dr. Niyazi Akı çıkar. Yeni kurulmuş (1957) olan üniversitenin kütüphanesinin çok fakir olduğunu, hele eski harfli Türkçe kitap ve süreli yayınların hemen hiç bulunmadığını söyler ve koleksiyonunu üniversiteye bağışlaması is-

teğini dile getirir. Üstad bu teklifi kabul eder ama iki şart ileri sürer. Birincisi koleksiyon kütüphanede kendi adına ayrılan bir bölümde toplu olarak bulundurulacak, ikincisi de birbuçuk yıl içerisinde kitap adına göre alfabetik kataloğu hazırlanarak yayınlanacak. Bu şartlar üniversitece de kabul edilince şimdiye kadar Türkiye'de yapılan en büyük kitap bağışi gerçekleşir ve yazma ve basma kitaplarla süreli yayınlardan oluşan 52.000 ciltlik koleksiyon Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi'ne gönderilir. Hikâyenin bundan sonraki safahatını işin içinde bulunmuş bir kişinin kaleminden nakledeyim:

"Bağışı yapan zatın ileri sürdüğü şartların yerine getirilmesi sanıldığı kadar kolay olmadı. İlk zamanlarda kitapları koyacak yer bile bulunamadı. Kitaplar, geçici olarak işgal edilen üniversite binasının -şimdiki kız ortaokulubodrum katına depolandı. Aradan aylar geçiyordu. Bu kitapları tasnif edip fişlerini çıkaracak yetişkin eleman yoktu. Nihayet Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyelerinin tavsiyesi ile bu işde bölümün öğrencilerinden faydalanılması yoluna gidildi. 1962 yılında, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinden bir grup sandıkları açmaya, kitapların fişlerini çıkararak tasnife başladı. Bu grup, toz, toprak içinde, elverişsiz şartlar altında canla başla-güçlerinin yettiği kadar çalışarak Seyfettin Özege Bağışı Kitapları'nın Alfabetik Kataloğu'nu meydana getirdiler.

(Sabah, 15 Mayıs 1335=1919, Numara:10596)

148- BÜYÜK MECMUA

Bugün intişar eden 7'nci numarası Rıza Tefvik, Halide Edip, Necmeddin Sadık, Rauf Ahmed, Ömer Seyfeddin, A. Seyfi, Faruk Nafiz ve Yusuf Ziya Beylerin kıymetli eserlerinin havidir.

(Sabah, 15 Mayıs 1335=1919, Numara:10596)

149- İSTANBUL SERİRİYATI

Unvuniyle emraz-ı asabiye mütehasası Mazhar Osman Beyin riyaset-i tahririyesi altında tıbbi bir mecmua neşredilmeye başlamış, birinci nüshası intişar etmiştir.

(Sabah, 15 Mayıs 1335=1919, Numara:10596)

150- KADIN İSTERSE

Mehmed Rauf Beyin bu yeni eseri bugün Kütüphane-i Sudi tarafından neşrolunmuştur.

(Sabah, 15 Mayıs 1335=1919, Numara:10596)

20 ARALIK 1996

DİPNOTLAR

- 4- Temaşa-i Tulû-u Aftâb: Güneşin doğuşunu seyretme. Bu haber-ilânın baş tarafında "Yeni Kitaplar" ibaresi vardır ve bu ibare listenin 24, 25, 31, 44, 47, 65, 71, 72, 75, 76, 77, 79, 81, 83, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107 ve 108. sıralarındaki haber-ilânlarının başlarında da bulunmaktadır.
- 5- Hamerân: Kalem yürüten, yazan.
- 6- Muallim-i terceme ez Fransevî be Türkî: Fransızcadan Türkçeye çeviri öğretmeni.
- 7- Mirat-ı Adalet: Adalet aynası.
- 8- İlân-haber metninin başında "Yeni Eserler" ibaresi vardır.
- 9- Haber-ilân'ın başındaki klişede dörtmala koşan bir at ve üzerinde binicisi görülmektedir. Bu resmin önünde ve resmi yarısı kapatacak büyüklükte dikdörtgen bir çerçeve içinde klişe yazıyla "Yeni Resimli Roman" sözleri okunmaktadır. Bu klişe başlık listenin 80, 84, 85, 88 ve 111. sıralarındaki haber-ilân metinlerinde de bulunmaktadır.
- 10- Haber-ilân metninin başında "Ufak Romanlar" ifadesi vardır.
- 11- Haber-ilân metninin başında "Mühim ve kıymetdar bir eser" ifadesi bulunmaktadır.
- 12- 133. ve 142. sıralardaki metinlerin baş tarafında "Yeni Neşriyat" ibaresi bulunmaktadır.

Prof. Dr. Fahrettin KIRZIOĞLU

MEHMET SEYFETTİN ÖZEĞE*

(7 Şubat 1901-27 Nisan 1981)

1961'den beri Atatürk Üniversitesi'ne 52.000 ciltten çok kitap bağışlamak lütfunda bulunan Mehmet Seyfettin Özege Bey, Türkiye'de ve dışarıda çıkmış "Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler" bakımından, bugün İstanbul ve Ankara resmî kütüphanelerimizde bile bulunmayan, çok nadir ve değerli koleksiyonlar vermiştir. "Seyfettin Özege Kütüphanesi" adıyla ayrı bir idaresi ve salonu bulunan bu eşsiz kütüphane, 16 yıldan beri, üniversitemiz hocaları ile öğrencilerinin büyük ihtiyacı karşılamakta ve "Basma Kitaplar" bakımından, İstanbul ile Anka-

* Atatürk Üniversitesi'nin Kuruluşunun XX. yıl Armağanı. IV kitap 1978 s. 209-226.

Emin Nedret İŞLİ

SEYFETTİN ÖZEĞE ARŞİVİ'NDEN 2*

SAMİ N. ÖZERDİM-SEYFETTİN ÖZEĞE MEKTUPLAŞMASI

Türk kitapçılık ve yayıncılık tarihinin unutulmaz şahsiyeti, önemli başvuru kaynağımız “*Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu*” isimli büyük eserin yazarı Seyfettin Özege (7 Şubat 1901 – 27 Nisan 1981) fasikül fasikül çıkarmaya başladığı kataloğunun “Önsöz yerine bazı açıklamalar” başlıklı mütevazı bölümünde tasarladığı eserin üç bölümden oluştuğunu söyler. Birinci bölüm künyeler, ikinci bölüm “yazar ve çevirenlerin hal tercümelerini de içine alan ad endeksi” üçüncü bölüm ise “Dewey ondali sistemine göre hazırlanmış konu endeksidir.” der. Sadece birinci bölümü basılabilen bu çalışmanın diğer bölümleri notlar ve fişler halinde kalmıştır. Bundan yaklaşık dört yıl önce satın aldı-

* “Seyfettin Özege Arşivinden” –bu başlığı taşımasına rağmen- ilk yazım *4. Kat Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Bülteni*’nde “Seyfettin Özege ve Bağış Kütüphanesi Hakkında” başlığıyla yayınlanmıştır. (Nisan – Mayıs – Haziran Bülteni 2003 s. 38 – 41.

Bir Üstadı Anarken

NURİ AKBAYAR

Seyfettin Özege'nin eseri gerçekten büyük bir emek ürünü. Akbayar'ın dediği gibi ömür boyu süren, kalıcı bir eser. Ama tozun, dumana karıştığı "tefekür alemimiz"de takdir eden o kadar az ki... Tarih ve Toplum dergisi olarak ölümünün sekizinci yılında Özege'yi hatırlamak boynumuzun borcu.

GEÇTİGİMİZ 27 Nisan günü aziz üstad Seyfettin Özege'nin (1901-1981) beka âlemine irthalinin sekizinci yıldönümüydü. Bilmem kaç kişi hatırladı.¹

Seyfettin Özege'yi üstad olarak bellememize, anmamıza sebep olan bir eser var önümüzde. Eskilerin deyişle "muhallem" bir eser: *Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu*; Başlık üstadın tevazuunu yansıttığı için fazla bir şey ifade etmeyebilir ilk bakışta. En sonunda bir kitap kataloğu, günümüzde örneklerine sıkça rastlanan bir bibliyografya çalışması olarak görülebilir. Ama konuyla kıyısından, köşesinden ilgilenenler, daha önce bu alanda yapılmış olanları şöyle bir bilenler bile bu eserin içine girdiklerinde farkı görebilirler, ardından yatan emeğin büyüklüğünü hemen takdir edebilirler kanaatimce. Gerçekten de eser ömür boyu süren bir çabanın ürünüdür. Derleme Kanunu'nun (1934) olmadığı, Milli Kütüphane'nin (1947) bulunmadığı, insanların savaşlarla, zorunlu göçlerle, mübadelelerle hallaç pamuğu gibi oradan oraya sav-

rulduğu koca bir imparatorluk coğrafyasına dağılmış matbu eserleri bir araya getirme çabasıdır bu. Ne kadar insanüstü bir emek gerektirdiği ise her türlü izahattan vârededir.

Seyfettin Özege'nin bu işe çok genç yaşlarda giriştiğini biliyoruz. Önce tek kitapları, risaleleri toplamaya çalışarak, edinemediklerini de görüp incelemeye çabalayarak. Önünde ne ciddi bir bibliyografya çalışması, ne de yararlanabileceği bir kütüphane olmadığı için geriye yalnızca bu yol kalıyordu. Yani hem kütüphaneyi kurmak, hem de bibliyografyasını hazırlamak. Çabalar belli bir olgunluğa eriştiğinde büyük bir koleksiyon oluştuğunda üstadın da yaş almışa gelmiştir. Tam bu sırada (1961) üstadın karşısına Atatürk Üniversitesi (Erzurum) öğretim üyelerinden Doç.Dr. Niyazi Akı çıkar. Yeni kurulmuş (1957) olan üniversitenin kütüphanesinin çok fakir olduğunu, hele eski harfli Türkçe kitap ve süreli yayınların hemen hiç bulunmadığını söyler ve koleksiyonunu üniversiteye bağışlaması is-

teğini dile getirir. Üstad bu teklifi kabul eder ama iki şart ileri sürer. Birincisi koleksiyon kütüphanede kendi adına ayrılan bir bölümde toplu olarak bulundurulacak, ikincisi de bir buçuk yıl içerisinde kitap adına göre alfabetik kataloğu hazırlanarak yayınlanacak. Bu şartlar üniversiteye de kabul edilince şimdiki kadar Türkiye'de yapılan en büyük kitap bağışi gerçekleşir ve yazma ve basma kitaplarla süreli yayınlardan oluşan 52.000 ciltlik koleksiyon Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi'ne gönderilir. Hikâyenin bundan sonraki safahatını işin içinde bulunmuş bir kişinin kaleminde nakledeyim:

"Bağışı yapan zatın ileri sürdüğü şartların yerine getirilmesi sanıldığı kadar kolay olmadı. İlk zamanlarda kitapları koyacak yer bile bulunamadı. Kitaplar, geçici olarak işgal edilen üniversite binasının -şimdiki kız ortaokulbodrum katına depolandı. Aradan aylar geçiyordu. Bu kitapları tasnif edip fişlerini çıkaracak yetişkin eleman yoktu. Nihayet Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyelerinin tavsiyesi ile bu işde bölümün öğrencilerinden faydalanılması yoluna gidildi. 1962 yılında, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinden bir grup sandıkları açmaya, kitapların fişlerini çıkararak tasnife başladı. Bu grup, toz, toprak içinde, elverişsiz şartlar altında canla başla-güçlerinin yettiği kadar çalışarak Seyfettin Özege Bağış Kitapları'nın Alfabetik Kataloğu'nu meydana getirdiler.

Seyfettin Özege'nin ileri sürdüğü şartların üniversitenin de kabul ettiği şartları gereğince biraz geç de olsa 1963 yılında Atatürk Üniversitesi Genel Kütüphanesi'ne bağlı olarak Seyfettin Özege Kütüphanesi resmen kurulmuş oldu. Keyfiyet bir resmî yazı ile sayın Seyfettin Özege'ye bildirildi. Fakat hazırlanan kataloğun kapağında (Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi'ne bağlı Seyfettin Özege Kütüphanesi'nin Kitap Adına Göre Alfabetik Kataloğu) adı yerine Alfabetik Kataloğu-Seyfettin Özege Bağış Kitapları-Kitap Adına Göre- gibi acayip bir adla karşılaşıyoruz. Bu ad bize Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi çevrelerinde bazı kimselerin hâlâ Seyfettin Özege Kütüphanesi'ni benimseyememiş olduğunu ve hatta adı bile tam kavrayamamış olduğunu gösteriyor...

... Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi yetkililerinin daha ilk günden beri ayrı kütüphanelere karşı tutumu menfidir. Özellikle Seyfettin Özege Kütüphanesi'ne karşı çıkardıkları güçlükler sonsuzdur. İlk Seyfettin Özege Kütüphanesi'nin kitaplarını genel okuma salonuna alma çabasına düşüldü. Seyfettin Özege'ye bir "köşe" ayıracaklarını söylediler. Sonradan Dewey onlu sistemine aykırılıktan söz açtılar. Bütün bunlar başışı yapan zat ile üniversite arasında varılan anlaşmaya aykırı idi... Bugün Atatürk Üniversitesi öğretim üleriyle öğrencileri bu hazineden faydalanamıyorlarsa ve hâlâ Seyfettin Özege Kütüphanesi'ne giremez denilebiliyorsa hep bu sakim görüşün belirtilerindendir..."

Bu durum elbette üstadı da çok üzer. Hatta bir ara mahkemeye başvurmayı bile düşünür. Ama araya girilir, yeni Özege'nin yayımı 1982'ye kadar süren eserinin kapağı.

Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu

M. AYAN

İSTANBUL 1971

Seyfettin Özege

den sözler verilir, iş tatlıya bağlanır. Ama yayımlanan kataloğu gördüğü zaman üstad anlar ki bir ömür boyu süren çaba heba olmak üzere ve iş gene başa düşmüştür. Bir hazırlık döneminden sonra *Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu*'nun yayımına tek başına girişir (Haziran 1971)³. Her ayın ilk pazartesi günü iki formalık faksüller halinde çıkan ve yalnızca 500 adet basılan kataloğun yayımı 1982'ye kadar sürmüştür⁴. Üstad son fasikülün de basıldığını görmüş ama yayımlanmasına yetişememiştir⁵.

Kataloğ 5 cilt (151 fasikül), 2392 sayfadır. Toplam 25.554 kitabın künyesi verilmiştir. Bugüne kadar alanında yayımlanmış en geniş çalışma olması⁶ yanında en güvenilir çalışmadır da. Güvenirliliği üstadın kataloğa aldığı kitapları tek tek görüp incelemiş olmasından kaynaklanır. Kitapların dış boyutlarıyla birlikte basılı kısımlarının boyutları da cm olarak verilmiştir. Arada üstadın kabul ettiği standarda uymayan künyelere de rastlanmaktadır. Bunların çoğu vaktinde künyesi tam olarak alınmamış, katalog yayınlanırken de kitap Erzurum'da olduğu için yeniden görülmemiş kitaplardır. Küçük bir bölümü de hakkında bir ipucu bulunsun diye yakın dostlarının ısrarlı ırcaları sonucu kataloğa girmiştir.

Eser, aslında üç bölüm olarak düşünülmüştür. Gün yüzüne çıkan ciltler eserin ilk bölümüdür. İkinci bölüm üstadın ifadesiyle "yazar ve çevirenlerin hal tercümelerini de kapsayan ad endeksi" olacaktır. Hazırlık çalışmalarını bilen birisi olarak şunu söyleyebilirim ki, bu hal tercüme bölümü, her yer-

de bulunabilecek birinci derecedeki kişiler dışında kalanlar bakımından eşsiz bir hazinedir. Tamamlanmamış olması ciddi bir kayıptır. Üçüncü bölümü ise eski harfli kitaplarımızın özelliklerine uyarlanmış Dewey ondalı tasnif sistemine göre hazırlanmış konu indeksini teşkil edecektir. Ne yazık ki bu bölüm de yayınlanmadı. Ama birinci bölümün ortaya çıkmış olması bile büyük bir kazançtır. Bu ciltlerde yatan bilgiler üzerinde pek çok bakımdan çalışmak mümkünken hâlâ el sürülmemiş bir hazine olarak duruyor⁷. Umarız gelecekte bu hazineyi değerlendirenler çıkacaktır.

Aziz üstadı tanımak bahtiyarlığına erişmiş ve ilminden feyz almaya çalışmış birisi olarak hatırası önünde ta'zimle eğilirim. □

¹ Biyografisi için şu kaynaklara bakılabilir: Ali Çankaya, *Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler*, 2-3. Cilt, Ankara, 1954, s.885; yeni basımı, *Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler*, IV. Cilt, Ankara, 1968, s.1697-1702; M.Fahrettin Kirazoğlu, "Atatürk Üniversitesi'ne Kitapları Bağışlananlar", *Atatürk Üniversitesi'nin Kuruluşunun XX. Yıl Armağanı*, IV. Kitap, Ankara, 1978, s.209-226; Anadolu Yayınlık, *Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi*, 8. cilt, s.4363.

² H.Ayan, "Alfabetik Kataloğu-Seyfettin Özege Bağış Kitapları", *Türk Kültürü*, sayı 33, Temmuz 1965, s.621-625.

³ Katalog hakkında çıkan tanıtma yazılarından görebildiğim şunlardır: S.N.Özerdim, "Önemli Bir Eser", *Varlık*, sayı 789, 1973, s.15; Ö.Mert, "Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu", *Bibliyografya-Kitap Haberleri Bülteni*, II. cilt, sayı 1, 1973, s.1-2; Ö.Mert, "Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu", *Güneşoğlu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, sayı 2-3, 1974, s.507-510; H.M.Ebicioğlu, "Büyük Bir Kültür Hizmetine Tek Başına Girişen Adam", *Tarih ve Edebiyat Mecmuası*, sayı 9, 1978, s.56-58; S.N.Özerdim, "Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu", *Türk Dili*, sayı 372, 1982, s.379.

⁴ Katalog yalnızca Sahafılar Çarşısı'nda Nihal, Elif ve İstanbul kitabevleriyle Beyazsaray Kitapçılar Çarşısı'nda Enderün Kitabevi'nde satışa sunulurdu.

⁵ 1983'de çıkan bir kılavuz kitap kataloğun yayımının bittiğini farkında bile değildim. Bak. Ö.Soyсал, *Türkiye'de Çağdaş Bibliyografik-Doküman Hizmetlerinin Gelişimi*, Ankara, 1983, s.113.

⁶ Doğal olarak bu alandaki temel çalışma Milli Kütüphane'den beklenirdi. Ama Milli Kütüphane'nin yayımladığı *Milli Kütüphane'de Mevcut Arap Harfli Türkçe Kitapların Muvakkat Kataloğu*, 2 cilt, Ankara, 1964-1968 ile *EK Fasikül*'de (Ankara, 1971) mükerrerler dahil toplam 19.000 kadar kitabın künyesi verilmiştir. Milli Kütüphane koleksiyonunun temelini de Selim Nüzhet Gerçek ile İhsan Sungu'dan intikal eden kitaplar oluşturur. S.N.Gerçek'in kitaplarının Milli Kütüphane'ye mül edimesi sırasında Seyfettin Özege'nin çabaları için bkz. S.N.Özerdim, "Abdülhak Sinasi Hacı Ahmet Hasım", *Türk Dili*, sayı 301, 1976, s.470.

⁷ Sözgelimi ben bu kataloğa dayanarak Osmanlı matbaacılığının coğrafi ve sosyal dağılımı ile Türkçe kitaplarının alımdaki verimi üzerinde bir çalışma yapmayı düşünüyordum.

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ SEYFETTİN ÖZEĞE
NADİR ESERLER DERMESİ

Coşkun Polat¹
Bünyamin Okuyucu²

ÖZET

Bir milletin kimliğini oluşturan ve yaşatan unsurların başında o milletin kültürünü, geleneğini, bilim anlayışını, edebiyat ve sanat zevkini yansıtan yazılı eserleri gelir. Milletlerin üzerine düşen görev, bu kültürel mirasın hem bugün hem de gelecekte erişilebilir ve kullanılabilir olmasını sağlamaktır.

1728-1928 yılları arasında eski harflerle basılan Türkçe eserlerden oluşan Seyfettin Özege Dermesi, bu tür kültürel miraslarımızdan biridir. Özege tarafından Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi'ne bağışlanan eserler, hem ülkemiz hem de Osmanlı İmparatorluğu'nun hüküm sürdüğü coğrafyada bugün bağımsız olarak yer alan ülkeler için de oldukça önemlidir.

Bu çalışmanın temel amacı bilinirliği ve kullanılabilirliği az olan bu dermenin mevcut durumu ile ilgili bilgi vermektir. Bunun yanında ülkemizdeki ve dünyadaki araştırmacıların adı geçen dermeden etkin ve yeterli olarak yararlanabilmesi için neler yapılması gerektiğine ilişkin öneriler de getirilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Nadir Eserler, Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler, Seyfettin Özege, Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Nadir Eserler Dermesi, Nadir Eserlerin Dijitalleştirilmesi

THE SEYFETTİN ÖZEĞE RARE WORKS COLLECTION OF
ATATÜRK UNIVERSITY LIBRARY

ABSTRACT

Written works reflecting to one nation's own culture, custom, way of science understanding, literature and taste of art are the prominent elements that constitute and perpetuate it's own identity. One of the most important tasks of nations is to make these cultural heritages accessible and utilizable both in today and in future.

¹ Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, polatcoskun@gmail.com

² Daire Başkanı, Atatürk Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, bokuyucu@atauni.edu.tr

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/4 Summer 2008

618-633.

Seyfettin Özege Collection made up of Turkish Works written in old letters in between 1728 and 1928 is one of this kind of heritage. These Works donated to Atatürk University Library are very important for both Turkey and states that were sphere of influence of Ottoman Empire.

Main aim of this study is to give information about state of this Collection of which awareness and usability is very low. In addition to this, there are suggestions about what should be done to increase the usability of this Collection by both Turkish and foreign researchers.

Keywords: Rare Books, Turkish Works Published in Old Letters, Seyfettin Özege, Seyfettin Özege Rare Works Collection of Atatürk University, Digitization of Rare Works.

Giriş

Bir milletin kimliğini oluşturan ve yaşatan unsurların başında, o milletin sosyal, kültürel, bilimsel ve sanat anlayışlarını yansıtan yazılı kaynaklar gelir. Yazının icadı ile birlikte entelektüel düşüncelerin çeşitli ortamlara kaydedilmesi bir yandan yeni düşüncelerin üretimini hızlandırırken, diğer yandan da üretilen bu düşüncelerin sonraki nesillere aktarılmasını sağlamıştır. Günümüzde kütüphanelerde bulunan devasa dermelerin oluşumunun temelinde de bu uygulama yer almaktadır.

Matbaanın icadı, o güne kadar sınırlı sayıda ve büyük zahmetlerle üretilen yazılı kaynakların, sayılarının artarak toplumun her kesimi tarafından elde edilebilir olmasını sağlamıştır. Öyle ki, yazılı kaynaklarla birlikte artan bilgi paylaşımı Rönesans ve Reform gibi tarihin gidişatını değiştirecek önemli olayların düşünsel altyapısının oluşumuna neden olmuştur. Matbaanın ülkemizde kullanılması Batı dünyasından epey sonra olmasına karşın, o tarihten itibaren bilimsel, kültürel ve sosyal gelişime önemli katkısı olmuştur.

Matbaanın yaygınlaşması ile birlikte sayıları hızla artan yazılı kaynaklara erişim sorunu ortaya çıkmıştır. Erişimin vazgeçilmezi olarak yerel ve uluslar arası bibliyografya çalışmaları da, artan bilgi kaynakları ile bu kaynaklara gereksinim duyanların buluşturulması düşüncesinin ürünüdür.

Osmanlı İmparatorluğu gibi üç kıtada yaklaşık altı yüzyıl hüküm sürmüş bir devlette üretilen yazılı kaynakların özel bir öneme sahip olduğu ortadadır. Çünkü Osmanlı Devleti'nde üretilen yazılı kaynaklar yalnızca Türkiye için değil, bugün bağımsız devletler olan

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 3/4 Summer 2008

Tarih ve Toplum, s. 67, Temmuz 1989

Seyfettin Bey'e Rahmet Tekrarı Babında

MERHUM Seyfettin Amca'ya (Özege, 1901 - 1981) zaman olarak yetiştim. Sahafklar'da o vakur yürüyüşüyle kendilerini de görmüşümdür, fakat onunla konuşabilme şerefine ulaşamadım. Sahafklar'ın da kendine mahsus bir hiyerarşisi vardır. Kısmetimiz yokmuş. Lakin ne gam! O muhalede eseriyle sık sık konuşuyoruz. Sadece konuşmak mı, Mustafa Kutlu Bey'le hemen her gün onu rahmetle ve tatlı tebesümlerle anıyoruz, bu kadar da değil. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* için bir kitabiyat künyesini daha sağlıklı tesbit edebilmenin keyfini çıkarıyoruz.

Tarih ve Toplum'un bir önceki sayısında Üstad Nuri Akbayan'ın yazısını okuyunca ben de bir rahmet tekrarında bulunayım istedim. (Seyfettin Amca ile konuşma şerefine ulaşamadık ama, hamden lillâh onun gerçek muakkiplerinden ve dördüncü devre melâmîlerinden Nuri Akbayan üstadla sohbetimiz vardır.) Bir İstanbul âşığı Şinasi Akbatu Beyefendi ile 2 Temmuz 1988 Cumartesi günü Enderun Kitabevi'nden başlayıp Kadıköy'e kadar süren bir yolculuğumuzun notlarına baktım. Yolculuk kelimesini garipsemeyin; Beyazıt'tan Karaköy'e belediye otobüsüyle, oradan vapurla Kadıköy'e kadar uzanan bu yolculukta İstanbul, meşahir-i İstanbul, mebânî-i İstanbul, zokakât-ı İstanbul üzerine neler öğrendiğimi ve İstanbul'un, içinde yaşadığımız şehrin ne kadar cahili olduğumuza nice hayıflandığımı tahmin edenler, daha doğrusu Şinasi Bey'in mütebahhir malumatını bilenler bu "yolculuğu" anlayacaklardır sanırım. Burada bu yolculuktan Seyfettin Amca ile ilgili birkaç notu, kenarına köşesine bir şeyler ekleyerek aktarmak istiyorum:

— Seyfettin Bey'in kitabiyat ve muvakkitlik sahasındaki üstadı Nurullah Bey merhum imiş. Kabri Merkez Efendi haziresinde olan bu zat hakkında Seyfettin Bey bir küçük kitapçık da neşretmiş. Büyük bir ihtimalle melâmî neşve de Seyfettin Bey'e bu zattan geçmiş. Bilindiği gibi melâmî meşrepte şöhret en büyük âfettir, gizlilik ve sırrılık esastır, nâm u nişan yoktur, o kadar ki bu ilkelere sâdik kalabilmek için kişi olduğunun aksine davranışlarda bile bulunur. Son devrin büyük kitabiyat ve Arap, Fars, Türk edebiyatı üstadlarından melâmî-meşrep merhum İsmail Sâib Sencer Efendi de kendisinden çok önemli bilgiler, noktalar öğrenen insanlara, kendi adını anmamalarını ısrarla söylemiş (Bilirsiniz sanırım, Bursa'da Mehmet Tahir Bey'in *Osmanlı Müellifleri* adlı o büyük eserinin gerçek müellifinin İsmail Sâib Efendi olduğu rivayeti yaygındır). Seyfettin Bey de şahip olduğu o engin kitabiyat ve hal tercümesi bilgilerini karşılık ve anılma beklemeden ehil gördüğü hemen her isteyene vermekte tereddüt etmezmiş. Bunun en bilinen örneği sanırım Ali Çankaya merhumun *Mülkiyeliler Tarihi* olmalı. Özellikle ilk ciltlerde birçok zatın kitaplarının mükemmel listesi, Seyfettin Bey'in verdiği bilgilerle gerçekleşmiş.

— Üstad aynı zamanda çok takva sahibi bir zatmış. Ömrünün büyük bir kısmını gınaşırı oruç tutarak geçirmiş. Gınaşırı oruç tutmak *Savm-ı Davud* (Hz. Davud'un orucu) adıyla anılır. İslâm'da da nafîle oruç tutma tarzları içinde en üst mertebede veralan ve Hz. Peygamber tarafından tavsiye edilen bu ibadet, Hz. Davud'un sünneti olarak çok eskilerden günümüze kadar sürüyor. Tahmin edilebileceği gibi kolay olmayan bir ibadet ve yaşantı tarzı. Seyfettin Bey, bu yaşantısının tabii bir neticesi olarak gittiği kitapçılarda genellikle herhangi bir ikramı kabul etmezmiş.

— Şinasi Bey Kadıköy vapurunda Seyfettin Bey'in kitaplarının Erzurum'a kamyonlarla taşınışını ve başlarından geçenleri de büyük bir tahassür içinde anlattı. Onlar uzun bir hikâyeye. Fakat bir faslı çok acı: Kitaplar Erzurum'a varınca öğretim üyelerinden biri kitapları elden geçirirken "bu yarar, bu yaramaz" diyerek bir kısmını kenara atıyormuş. Seyfettin Bey bunu duyunca kahrolmuş. Şinasi Bey de "ne demek bu!" diyerek aynı kahra katılmaktan kendini alamıyor.

Bitirmeden, mahviyetkâr üslubuyla kendi yazılarına atıfta bulunmayan Nuri Akbayan Bey'in üstad üzerine iki yazısına da ben işaret edeyim: "Vefatinin Yıldönümünde Seyfettin Özege İçin", *Fikir ve Sanatta Hareket* dergisi, VII. devre, sayı: 25, Mart 1982 (Bu yazı Hareket dergisinin son devresinin, son sayısının son sayfasında bir kadirşinashık örneği olarak duruyor) ve "ÖZEĞE, M. Seyfettin", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, VII, 209-10 (henüz çıkmadı). Nuri Bey'in Hareket'teki yazısının son paragrafı şöyle: "Takkîr-i ezeli karşısında ne denebilir. 'İlâhî Cennet-i firdevs ana turağ olsun' demekten başka". Bir mısra da Süleyman Çelebi'den ekleyelim:

Olâ kim rahmet kıla-ol Pâdişah

İSMAİL KARA - İSTANBUL

Düzeltilme

GEÇEN sayımızda yayımlanan Serpil Çakır'ın "Osmanlı Müdâfaa-ı Hukuk-u Nisvan Cemiyeti" başlıklı yazısında bazı resimatlari yanlış yazılmıştır. s.17/337'deki büyük toplu fotoğrafta Refika Mustafa'dan sonra Bedra Osman yer almaktadır. Aynı sayfadaki Aziz Haydar'a ait olan fotoğraf altı yanlışlıkla Bedra Osman, s.20/340'taki Belkis Şevket'e ait olanı da Aziz Haydar olarak yazılmıştır. Düzeltir, özür dileriz.

E T İ K E T Seyfettin Özege ve Bağış Kütüphanesi Hakkında

Osmanlıca kitap veya Eski harflerle basılmış Türkçe kitaplar denilince akla ilk gelen kişi Mehmet Seyfettin Özege'dir. Eski harflerle basılmış Türkçe kitapların en doğru ve mükemmel kataloğunu hazırlayıp bastıran, Erzurum Atatürk Üniversitesi'ne 52.000 ciltten fazla kitap bağışlayan, *Mülkiye ve Mülkiyeler Tarihi* isimli kitabın biyografiler bölümünün bilgilerini Başbakanlık Osmanlı Arşivleri'nde uzun yıllar çalışarak hazırlayan Seyfettin Özege'dir. 7 Şubat 1901 tarihinde İstanbul'da doğan Seyfettin Özege ömrü boyunca biriktirdiği nadir ve kıymetli kitaplığını 1961'de bağışlar. Karşılıksız yapılan bu bağışın bir tek şartı kitapların bir kataloğunun basılmasıdır. Uzun yıllar bu şart yerine getirilememiş, sonunda basılan kataloğun ise yanlışlarla dolu olması ve az sayıda basılması, Seyfettin Özege'nin kendi kataloğunu kendisinin İstanbul'da fasikül fasikül bastırmasına neden olmuştur. Bu büyük bağışı ve eşsiz koleksiyonunu yeni kurulan bir Cumhuriyet üniversitesine bağışlamak özverisinde bulunan Seyfettin Bey'in bu davranışı ömrünün son yıllarında üzüntü nedeni olmuştur. Yaptığı bu bağışın önem ve kıymeti bilineceği yerde sitem dolu mektuplarla karşılaşan Seyfettin Özege 27 Nisan 1981 günü hayata gözlerini yummuştur.

Hayatı ve eseri hakkında genişçe yapılacak bir çalışmaya kaynaklık edecek şahsi evrakına ve arşivine sahip olduğum M. Seyfettin Özege'nin kitap bağışı hakkında iki önemli vesikayı aynen yayımlıyorum:

4.1.1971
Erzurum

Sayın Seyfeddin Beyefendi,

Kıymetli kitap bağışınızla ilgili olarak ilk defa bir mektup yazmağa kalkışmış bulunuyorum. Beni yanlış anlamıyacağınıza güvenerek ve vijdanımın sesi-ne uyararak bu yola tevessül etmiş olduğumu da ilâve etmiş etmek isterim.

Sayın beyefendi, ilk meslek hayatıma atılışım sizin kıymetli bağışınızın vuku' bulduğu 1961 yılına müsadiftir. Bugün Atatürk Üniversitesi Kütüphane Müdürlüğü olarak meslek hayatıma devam etmekteyim. Bu itibarla mezkûr bağışınız nedeniyle Atatürk Üniversitesi ve zat-ı alınız arasında tahaddüs eden anlaşmazlık yakinen izleyen ve en az sizin kadar üzüntü çekmiş biri olarak açık konuşma-ğam:

Kısm-ı küllisi Arap harflı olan kütüphanenizi Atatürk Üniversitesine bağış-lamakla, asıl gayenizi ve Türk bilim âlemine karşı büyük bir hata işlemiş bulunuyorsunuz. Şöyle ki, Mütüferrika basımlarından 1928 Harf İnkilâbımıza kadar Türkiye'de basılan eserleri derleyip ilim âleminin istifadesine sunma görevi Ankara'daki Millî Kütüphanemize verilmiştir; hem de bir kanunla... Türkiye'de ve dünyanın diğer ülkelerindeki hiçbir üniversite kütüphanesi böyle bir görevi ye-rine getirmekte yükümlü değildir. Çünkü bu görev bütün dünyada millî kütüp-

hanelerin addedilmektedir de ondan. Şu sebeple ki, bu gibi eserler millî kütüphaneler dışındaki kütüphanelerde pek mahdud bir zümre tarafın-dan istifa edilme şansına ve o da nadiren ma-lık olabilirler. Nitekim kıymetli bağışınız Atatürk Üniversitesinde on yılda Edebiyat Fakültesi öğ-rencilerine mahdud miktarda mezuniyet tezi ha-zırlama ve elifba öğrenme aracı olmaktan ileri bir görev yapmamıştır; pek yapacağı da benze-memektedir. Esasen kıymetli bağışınız %70 iti-barıyla Atatürk Üniversitesinin asıl gayesiyle il-gisi olmayan eserlerden tereküp etmektedir.

Saniyen hibenizin şartlı hibe olması hatalı davranışın bir diğer vechesini teşkil etmektedir: Şayet hatırımda yanlış kalmadı ise, müteaddit defalar mektuplarınızda "Bilim âlemine kısa zamanda tanıtılıp istifadeye arzı için kitap adı ile alfabetik katalog ile âşârî indeks istedim." yazdınız ve Prof Dr. Kemal Biykoğlu'na gönderdiğiniz mektupta da aynen tekrar ediyorsunuz. Kü-tüphanelik tekniği bakımından kitap adına göre alfabetik kataloga âşârî in-deks değil yazar indeksi, konu indeksi, vurgu-kelimesi indeksi hazırlanabilir. Bu son ikisini hazırlayabilmek için gerekli kaynak eserler henüz Türkiye'de hazırlanmış olmadılarından yapılması imkânsızdır. Bunlar basit olarak hazırlanabi-lirse de kimseye bir faydası olmaz; millî servetimizin heba olmasından başka... Şayet isteğiniz devam ederse, âşârî indeks dahi yapılabilir, fakat faydasız ve uy-durma bir şey olacaktır. Çünkü âşârî sistemi her şeyden önce bir tasnif ve raf-lama sistemidir. Bir kitap koleksiyonunun tasnif ve raflaması bittikten sonra

4-1-1971
Beyefendi,
Mektuplarızın bağışınızla ilgili olarak ilk defa bir mektup yazmağa kalkışmış bulunuyorum. Beni yanlış anlamıyacağınıza güvenerek ve vijdanımın sesi-ne uyararak bu yola tevessül etmiş olduğumu da ilâve etmiş etmek isterim.

Sayın beyefendi, ilk meslek hayatıma atılışım sizin kıymetli bağışınızın vuku' bulduğu 1961 yılına müsadiftir. Bugün Atatürk Üniversitesi Kütüphane Müdürlüğü olarak meslek hayatıma devam etmekteyim. Bu itibarla mezkûr bağışınız nedeniyle Atatürk Üniversitesi ve zat-ı alınız arasında tahaddüs eden anlaşmazlık yakinen izleyen ve en az sizin kadar üzüntü çekmiş biri olarak açık konuşma-ğam:

Kısm-ı küllisi Arap harflı olan kütüphanenizi Atatürk Üniversitesine bağış-lamakla, asıl gayenizi ve Türk bilim âlemine karşı büyük bir hata işlemiş bulunuyorsunuz. Şöyle ki, Mütüferrika basımlarından 1928 Harf İnkilâbımıza kadar Türkiye'de basılan eserleri derleyip ilim âleminin istifadesine sunma görevi Ankara'daki Millî Kütüphanemize verilmiştir; hem de bir kanunla... Türkiye'de ve dünyanın diğer ülkelerindeki hiçbir üniversite kütüphanesi böyle bir görevi ye-rine getirmekte yükümlü değildir. Çünkü bu görev bütün dünyada millî kütüp-

Kıymetli kitap bağışınızla ilgili olarak ilk defa bir mektup yazmağa kalkışmış bulunuyorum. Beni yanlış anlamıyacağınıza güvenerek ve vijdanımın sesi-ne uyararak bu yola tevessül etmiş olduğumu da ilâve etmiş etmek isterim.

Sayın beyefendi, ilk meslek hayatıma atılışım sizin kıymetli bağışınızın vuku' bulduğu 1961 yılına müsadiftir. Bugün Atatürk Üniversitesi Kütüphane Müdürlüğü olarak meslek hayatıma devam etmekteyim. Bu itibarla mezkûr bağışınız nedeniyle Atatürk Üniversitesi ve zat-ı alınız arasında tahaddüs eden anlaşmazlık yakinen izleyen ve en az sizin kadar üzüntü çekmiş biri olarak açık konuşma-ğam:

Kısm-ı küllisi Arap harflı olan kütüphanenizi Atatürk Üniversitesine bağış-lamakla, asıl gayenizi ve Türk bilim âlemine karşı büyük bir hata işlemiş bulunuyorsunuz. Şöyle ki, Mütüferrika basımlarından 1928 Harf İnkilâbımıza kadar Türkiye'de basılan eserleri derleyip ilim âleminin istifadesine sunma görevi Ankara'daki Millî Kütüphanemize verilmiştir; hem de bir kanunla... Türkiye'de ve dünyanın diğer ülkelerindeki hiçbir üniversite kütüphanesi böyle bir görevi ye-rine getirmekte yükümlü değildir. Çünkü bu görev bütün dünyada millî kütüp-

4. kat , sayı: 9 (2003) TKY, İstanbul, s38-41

ve İngilizce derleme eserleri ve makaleleri yayımlandı. **Eserleri:** *Turan'dan Bozkurt'a* (İst. 2001).

Kay.: MK Arşivi. ♣ Yaz.Krl.

ÖZDOĞAN, Mustafa (1944-): Şair. Malatya'nın Darende ilçesinde doğdu. **Eseri/Şiir:** *Gökkuşuğu* (İst. 1973).

Kay.: ÖBBŞKA 2/802. ♣ Yaz. Krl.

ÖZDOĞAN, Nisarî (1943-): Şair. Niğde'nin Gösterli köyünde doğdu. İlkokulu köyünde, ortaokulu ve sanat enstitüsünü Niğde'de bitirdi. 1961'den sonra bir kursa katılarak asil öğretmen oldu. 1971'de işçi olarak Almanya'ya gitti. 1974'de Niğde'ye döndü. Çelik konstrüksiyon işlerinde çalıştı. 1979'dan sonra müteahhitlik yaptı. İlk şiir mısralarını yedi yaşında iken, köyünde uğradığı bir haksızlık karşısında söyledi, okumayı bir ayda öğrendi ve Âşık Hasan ile Karacaoğlan'ı elinden düşürmedi. Şiirleri, halk şiiri geleneğine göre ve daha çok koşma şekli ile yazılmıştır. Bu şiirlerde milletin ve yurdunun değerlerini, şuurla, derinden seven bir gönülle dile getirir; taşlamaları da vardır. **Eserleri/Şiir:** *Merhaba* (Ank. 1973).

Kay.: İ. Özmel, *Niğdeli Şair ve Yazarlar*, s. 414-422; ÖBBŞKA 1/802. ♣ G. DURAL

ÖZDOĞRU, Nüvit (1925-?): Şair, yazar, aktör, çevirmen. İstanbul'da doğdu. Robert Kolej'den mezun oldu. Güzet Sanatlar Akademisi'ne girdi, Washington Eyalet ve Wisconsin üniversitelerinde öğrenim gördü (1950-1957). Wisconsin'de eleştirmenlerce 1951'de en iyi oyuncu, 1952'de en iyi karakter oyuncusu seçildi. New York'ta aktör ve spiker olarak çalıştı. Kore'de askerlik yaparken ses tellerinden rahatsızlandı ve üç yıl kadar sahneye çıkamadı. 1959'dan sonra İstanbul Şehir Tiyatrosunda, TRT Radyolarında ve tiyatro yayılarında oyuncu ve yönetici olarak çalıştı; 1983'te emekli oldu. Çeşitli dergi ve gazetelerde başta "dil" konusu olmak üzere yazılar yazdı, tercümelemler yaptı.

Dilimiz üzerindeki düşüncelerini, kültür-dil münasebetlerini ele alan yazılarını *Milliyet* gazetesinin Pazar ekinde yayımladı. İngilizceye çevirdiği yazarlar arasında Haldun Taner, Ahmet Kutsi Tecer, Necati Cumalı gibi isimler bulunmaktadır. "İttihat ve Terakki", "Yorgun Savaşçı", "Gecenin Öteki Yüzü", "Üç İstanbul" gibi bazı sinema ve TV filmlerinde oynadı. *İssız Topraklar* ile 1976 Ankara Sanat Kurumu ; *Bir Daha Oyna* ile 1978 Avni Dilligil Tiyatro ve *Kadife Çiçekleri* ile 1983 Ankara Sanat Kurumu Ödülleri aldı. **Eserleri:** *Siğil Taş Olsa* (İst. 1966). **İnceleme:** *Türkçemiz* (İst.1959).

Kay.: ÖBBŞKA 2/802; RTES s.434 ŞYS, s.490; *Türkiye'de Kim Kimdi?*, s.494; TBEA 2/660; TDEA 7/209; TYA s.759-760. ♣ E. BAĞLI

ÖZDÖNMEZ, Mahmud Şevket Gavsî (1873-1954): Divan şairi. İstanbul'da doğdu. Silistre muhafızı şehit Mustafa Paşazâde Daniş Beyin oğludur. Edirne Askerî Rüşdiyesi ve Mülkî İdadîsinde okudu. Mülkiye Mektebine devam etti. Harbiye Nezareti levazım kadrosunda çalıştı. Kırk iki yıl hocalık yaptı. On sekiz yıl Yenikapı Mevlevîhânesinde *Mesnevî* okuttu. Neyzen idi. Saz semailer ve şarkılar besteledi. Divan tarzı şiirleri vardır. Şiirlerinde *Gavsî* mahlasını kullandı. **Eserleri:** *Gülzâr-ı Şebâb* (İst. 1894), *Bahâr-ı Hevesim* (İst. 1891), *Müntehabât-ı Farisiyye* (1895), *Kavâid-i Farisiyye, Târîh-i Evliyâ; Şâir Dâniş Bey* (İst.1896); *Nesirlerim*.

Kay.: ÖBBŞKA 1/126,503; SATŞ, 2000, 2/704-707; TDEA 7/209; TN 2/734-735(3100). ♣ Yaz. Krl.

ÖZEĞE, Mehmet Seyfettin (1901-1981): Bibliyograf. İstanbul'da doğdu. Mekteb-i Mülkiye'den 1921'de mezun oldu. Bir yandan da devam ettiği Hukuk Mektebini 1924'te bitirdi. Önce hukuk mesleğini, sonra da bankacılığı seçti. Kısa süre İtibâr-ı Millî'de çalıştı. Daha sonra Türkiye İş Bankasına geçti ve buradan 1950'de emekli oldu. Mülkiyeler Tarihi üzerinde de çalıştı. Okulun kuruluşundan o günlere kadarki geçmişini araştırdı. Özege